

การภาวนา ใช้คำบริกรรม เพื่ออะไร

หลวงปู่เจี๊ยะ จุนโท

บรรดาพุทธบริษัททั้งหลายแล้วก็มีครูบาอาจารย์ท่านด้วย
อาตมาจะได้แสดงธรรม เพราะฉะนั้นสิ่งอันใดไม่ใช่เป็นนักเทศน์
และก็ไม่ใช่นักดูตำรับตำรา เพราะฉะนั้นการพูดการแสดงบางสิ่ง
บางอย่างมันก็ไม่ค่อยเข้าหลักเข้าเกณฑ์ในตำรับตำรานั้น
เพราะฉะนั้นจะเข้าใจว่าบรรดาพุทธบริษัททั้งหลายได้เข้ามา
อบรมในที่นี้เป็นเวลาเนิ่นช้า เราก็มียุคอันที่สำคัญที่จะต้องทำใจ
อันนั้นให้ถึงความสงบอันนี้ แต่สิ่งนี้เราก็ได้ยินได้ฟังกันมาเป็น
จำนวนมาก อย่างวัดอโศกของเราก็มีท่านอาจารย์ต่าง ๆ นานา
ได้มาบรรยายธรรมะเป็นส่วนมากก็มีท่านผู้สูงผู้รู้ต่าง ๆ นานา
อย่างหลวงตานี้มันก็ไม่ใช่ว่าเป็นผู้ที่เข้าใจอะไรมากมาย
เพราะฉะนั้นการเทศน์มันก็เป็นสิ่งที่ลำบาก

อย่างพวกเราทุกคนที่มุ่งหาความสงบ การทำความสงบนี้
เป็นสิ่งสำคัญ บรรดาโลกทั้งหลายถ้าเราสังเกตดูอย่างลิเกที่เล่น

อยู่อย่างนี้ เอาเสียหาเงินเพื่อมาเลี้ยงชีพของตัวเอง ตะเบ็งอยู่ได้ทั้ง
วันทั้งคืน หลายๆคืนหลายๆวันอย่างนี้เป็นต้น เค้ามามี

อุตสาหกรรมพยายามพากเพียร พวกเราเป็นที่สละกิจการบ้านเรือน
อย่างนั้น มุ่งมาดปรารถนาที่จะหาความสงบจริงๆจังๆ นี่ เป็นสิ่ง
สำคัญของเรา เค้าเล่นลิเกตั้งเวลาอะไร ตั้งหลายๆชั่วโมงอย่างนี้
เป็นต้น ก็จะไม่เหน็ดเหนื่อยเท่าไร เค้าก็มีความเหน็ดเหนื่อย
เมื่อถึงเวลาที่รบกันอย่างนี้ เพราะฉะนั้นสิ่งนี้เมื่อเราโอบนโย
น้อมเข้ามาแล้ว ก็เป็นคติที่จะสอนเรา อย่างเรานั่งกรรมฐาน
อย่างนี้ มันเกิดเจ็บเกิดปวดเกิดเมื่อยขึ้นมาอย่างนี้ เราก็ต้อง
น้อมสิ่งเหล่านี้ ว่าลิเกนะเค้ารำได้ ทั้งรำทั้งเต้น ทั้งกระโดดโลด
เต้นต่างๆนานาได้เป็นเวลาตั้งหลายชั่วโมงทำไมเค้าทำได้ เราจะ
สร้างความคิดความงามให้กับหัวใจของเรา ให้ใจเราเกิดความ
สงบอย่างเนี้ย เราจะแพ้ได้อย่างไร นี่ต้องคิดอย่างนั้น

เมื่อจะคิดอย่างนั้นแล้วใจมันก็มีอุตสาหกรรม มีวิริยะความพาก
ความเพียรเกิดขึ้น เมื่อความพากความเพียรเกิดขึ้นอย่างนั้น
แล้วที่นี้จะทำอย่างไรถึงหัวใจที่จะสงบ นี่ อันนี้อย่างครุบา

อาจารย์ท่านก็เทศน์มาต่าง ๆ นานา เทศน์กันสอนกันจนได้ยินได้
ฟังเนี่ยเป็นเวลามาก จนชินหู ว่าอย่างนั้นเถอะ เพราะฉะนั้น บั๊
ต้นของการที่จะเข้าสู่ความสงบ อันเนี่ย มันเป็นจุดมุ่งหมาย
สำคัญ แต่เราก็มีหลายครูหลายอาจารย์หลายหมู่หลายคณะ
ถึงแม้มารวมกันอย่างนี้เป็นเช่นนั้น ต่างคนก็ต่างเห็นอย่างนั้น
อย่างนี้ มันไม่ค่อยอยู่ในจุดเดียวกัน ถึงแม้ว่าครูอาจารย์อัน
เดียวกันแต่ว่า ได้ศึกษามาต่าง ๆ นานาเป็นเช่นนั้น ถ้าพูดกันถึง
หัวใจความจริงแล้ว บุคคลที่ต้องการให้สงบเช่นนั้น การที่จะนึก
ถึงความสงบให้เข้าถึงความสงบขั้นต้น เราจะต้องทำอย่างไรอัน
นี้ คือการใช้การบริกรรมนี้เพื่ออะไร แน่ะ มันก็น่าคิด ถึงเมื่อ
บริกรรมเข้าไปแล้ว มันเป็นอย่างไรใจเรา เราทำมาเวลานานๆ
แล้วทำไมเราไม่สังเกต นี่ ต้องสังเกตอย่างนี้ เพราะเมื่อเรา
บริกรรมลงไปตั้งครึ่งชั่วโมง หรือ ๒๐ นาทีหรือชั่วโมงหนึ่งอย่างนี้
แล้วมันเกิดสงบมั๊ย หรือมันไม่สงบ มันก็ต้องรู้เรา ใครเล่าจะรู้ให้
เรา เพราะฉะนั้นการทำใจเนี่ยมันอยู่ตรงนี้ อยู่ที่ความใคร่ครวญ
พิจารณาเนี่ยเป็นสิ่งสำคัญ เราสักแต่ว่าหลับหูหลับตาทำ

ไปเฉยๆโดยไม่คิดไม่นึกไม่ตรึกตรองไม่พิจารณาให้ละเอียด
แล้ว วันคืนล่วงไปๆเปล่าๆ ไม่ได้ประโยชน์เท่าไรแต่ยังดีกว่า
บุคคลที่ไม่ทำเป็นเช่นนั้น เพราะฉะนั้นถ้าเมื่อลงตั้งจิตที่จะ
ต้องการสงบอย่างนั้น เราก็ต้องการใช้การบริการเข้ามากำกับ
หัวใจ

การบริการก็อย่างเคยเทศน์อยู่ เพราะต้องการอะไร
ต้องการนั้นไม่ให้ใจของเราให้ไปส่ายไปหาอารมณ์ ต้องการให้
ใจเราอยู่กับพุทโธแล้วก็มีสติกำกับอยู่อย่างนั้น ยังขนาดนั้นมัน
ยังวิ่งออกไป วิ่งไปนู่น วิ่งไปนี่ ไปสารพัด เพราะจิตนี้มันแห
เรียกว่าเหมือนวัวควายที่ยังไม่เคยใช้ ถูกเชือกผูกคอก็อย่างนี้
มันก็เดินร่นกระวนกระวาย เชือกขาด เดียวก็ต้องตามกันวัวควาย
ไปหมด เนี่ยเหมือนใจเราถ้าเทียบแล้วเป็นอย่างนั้น เพราะฉะนั้น
ถ้าเมื่อเป็นอย่างนั้นเราก็จำเป็นจะต้องเน้นการบริการให้มันเร็ว
ขึ้น นี่ ต้องคิดถึงอุบาย จะทำอย่างไรจะไม่ให้ใจมันส่ายไปอดีต
อนาคต แน่ะ เมื่อเราบริการอยู่อย่างนั้นแล้วมันจะไปได้อย่างไร
นี่

เมื่อบริกรรมอยู่อย่างนั้น จนกระทั่งเป็นนิมิตอย่างนั้น บาง
ท่านบางองค์มันชักเคยตัว เมื่อการบริกรรมนั้นมีความอ่อนตัว
เข้า น้อยเข้า ความรู้สึกน้อยเข้าอย่างนี้ แน่ะ มันก็เกิดมี**ถีน**
มิทระเข้ามาครอบแล้ว เราต้องสังเกตสิ ถ้าไม่สังเกตมันก็ไปเสีย
ตรงถีนมิทระตรงนี้ มันก็เข้าสมาธิไม่ได้ มันกางกั้นสมาธิ เมื่อจิต
ไม่เป็นสมาธิ มันก็เป็นการร่วงเหงาหาวนอน ประโยชน์ที่ได้รับก็
ไม่ค่อยมี เพราะฉะนั้นเมื่อเราตั้งใจจริงอย่างนั้น ใจความสับสนก
มันจะมาได้อย่างไร นั่น มันมาไม่ได้ เพราะนี่มันขาดหลัก พอเรา
บริกรรมไปชักหน้อยอย่างนี้ มันก็ จิตมันก็ค่อยๆอ่อนลงไป การ
ว่านั่นนะเบาขึ้นๆ เบาจนกระทั่งลืมตัว แน่ะ อย่างนี้ เหตุสำคัญ
อยู่ตรงนี้ เพราะเราไม่แก้ตรงนี้มันแก้ไม่ตก แล้วถ้านานๆเข้า
หลายปีก็ชินเข้า เลยภาวนาก็ไม่เป็นแต่เข้าใจว่าตัวเป็น เข้าใจว่า
ตัวดี ผลที่สุดภาวนาไม่เป็นเพราะมันติดอะไร องค์ฌาณก็ยัง
ไม่ได้ ก็สับสนกอยู่นี้แล้วมันจะได้สมาธิแบบไหน สมาธิมันก็ไม่ได้
มันก็ไม่เกิด นี่ เป็นเช่นนั้น นี่ ตรงนี้มันต้องตรึกตรองแก้ไข นัก

ปฏิบัติถ้าไม่แก้ไขตรงนี้แล้วมันไม่หลุด ไปไม่ไหวไปไม่รอด ต้อง
แก้ตรงนี้

เมื่อถ้าเราแก้อย่างนั้นได้ให้ใจมันบริกรรม ลักษณะของ
สมาธิมันอยู่ด้วยการบริกรรมอย่างนั้นอย่างหนึ่ง ใจไม่วอกแวก
ไปไหนอยู่กับการบริกรรมอย่างนั้น อยู่อย่างนั้น ว่าอยู่อย่างนั้น
เป็นเวลาสองสามชั่วโมงก็ได้ จิตมันก็ไม่ไปไหน ไม่คิดไปไหน นี่
อย่างนี้มันรวมอย่างหนึ่งเหมือนกัน แต่รวมไม่ใช่อย่างชนิด
อุเบกขา เพราะว่าชำนาญอย่างนั้น จนกระทั่งเมื่อเรามันเข้าได้
เป็นเวลานานๆอย่างนั้น เราปล่อยอารมณ์คือหมายความว่า
ปล่อยการบริกรรมนั้นให้จิตมันว่างเปล่าอยู่ แล้วลองอย่างนั้น
ซักพักหนึ่งก็กลับเข้ามาอีก กลับเข้ามาอยู่ในตัวเรา มาบริกรรมสู่
เข้าไปอีก นี่ เพื่อจะให้จิตมันมีกำลังขึ้นอีก เพราะได้ทำงาน นี้
มันต่างกัน เมื่อถ้าเราฝึกอย่างนี้จนชำนาญที่นี้ก็ใช้การพิจารณา

การพิจารณาก็อย่างเคยเทศน์อยู่ ว่าให้ตัดอวัยวะส่วนใด
ส่วนหนึ่ง ตัดลงไปอย่างนี้ นึก ต้องนึก เมื่อนึกถึงว่าขาด ขา
เราหลุดไปข้างหนึ่ง ไปเนาอยู่ข้างหน้า เเท่านี้พอ แล้วก็เพ่งจิต

ของเราเนี่ยที่มันสงบตัวนั้นนะ เฝงไปดูสภาพอันนั้น มันจะ
ปรากฏมัย นี ถ้าไม่ปรากฏก็ไม่ใช่ไร นึกอย่างนั้น แต่ทว่ากำลัง
สมาธิมันดี บางที่มันก็เกิดปฏิกิริยาขึ้น ภาพนั้นขาที่เราบอกให้
หลุดไปนะ มันก็หลุดไปหยุดที่หน้าเห็นชัด เหมือนอย่างดู
โทรทัศน์เหมือนอย่างดูหนังญี่ปุ่นอย่างนั้นเลย เนี่ย ลักษณะเป็น
อย่างนั้น เพราะฉะนั้นจึงว่าธรรมะคำสอนของพระพุทธเจ้าเป็น
ของประเสริฐ เมื่อบุคคลผู้นั้นได้ประสบอย่างนั้นแล้ว ใครจะบอก
ว่าสมาธิไม่มี เราจะเชื่อกัน เราจะไม่เชื่อสิเพราะมันเกิดขึ้นกับตัว
เราเอง มันประจักษ์ ขาเราให้หลุดมันก็หลุดออกไป กำหนดให้
มันเปื่อย มันก็เปื่อยออกไป นี ให้มันเป็นกระดูกมันก็เป็นกระดูก
อยู่อย่างนั้น เอากลับเข้ามาตัวเราก็เข้ามาได้ แล้วที่นี้เอาหัว
ออกไปบ้าง หัวก็หลุดไปอย่างนั้น นี นีลักษณะอย่างนี้จึงเรียกว่า
เป็นสมาธิ นี้อยู่ในชั้นลักษณะของสมถะอยู่ ยังไม่ใช่วิปัสสนา
เมื่อเล่นอย่างนี้จนชำนาญญาณคล่องแคล่ว ลักษณะสมาธิอย่าง
นี้เป็นสมาธิที่มีกำลังแข็งแรง กำลังที่มีความเด็ดเดี่ยวอย่างนี้

เมื่อจะเป็นอย่างนั้น เราก็จำเป็นจะต้องใช้การค้นคว้าพินิจ
พิจารณา

การค้นคว้าพินิจพิจารณาก็ต้องพิจารณาภายใน หรือจะเอา
อะไรอันหนึ่งมาพิจารณา เมื่อเราจะพิจารณาภายในก็ตัดส่วน
ออกไป เป็นชิ้นๆส่วนๆอย่างนั้น แต่บางที่ถ้าสมาธิมันยังกล้าแข็ง
อยู่มากอย่างนั้น ในลักษณะที่ตัดอย่างนั้นบางที่ก็ยังมีส่วนที่
ปรากฏเป็นปฏิภาคนอยู่ แต่เราอย่าไปเสวยในขณะที่เป็นปฏิภาค
อยู่ ให้เริ่มพิจารณาไปให้จิตมันเดินอยู่อย่างนั้น แล้วเมื่อเดินอยู่
อย่างนั้นแล้ว ปฏิภาคนั้นจะดับ นี่ เมื่อจะดับอย่างนั้นเราอย่า
เข้าใจว่าสมาธิเสื่อม ลักษณะไม่ใช่สมาธิเสื่อม ลักษณะนั้นมัน
ลักษณะของเดินปัญญา ถ้าเดินปัญญาแล้วลักษณะของ
ปฏิภาคจะไม่ปรากฏขึ้น เมื่อเดินมากเท่าไร จิตยังไม่ไปไหน
เราจะนึกสิ่งใดก็ได้สมควรปรารถนาอย่างนั้นตลอดเวลา เป็น
เวลาตั้งชั่วโมงสองชั่วโมงก็พิจารณาได้อย่างนั้น จิตเดินอยู่
เฉพาะกายอย่างนั้น เดินขึ้นเดินลง เดินไปเบื้องซ้ายเดินเบื้อง
ขวา ขึ้นจากเบื้องปลายเท้ามาถึงศีรษะ เดินได้ตลอด ตับไตไส้พุง

ทั่วไปหมดอย่างนั้น นี่ ลักษณะอย่างนี้สติมันควบคุมอยู่ ท่าน
เรียกว่าปัญญาเข้าไปพิจารณาเป็นอย่างนั้น

เมื่อจะพิจารณาอย่างนี้แล้วมันก็แจ่มชัด ถ้าเมื่อเราพิจารณา
อย่างนั้นชั่วโง่หนึ่ง วางจิตลงไปให้เข้าไปสงบอย่างนั้นเป็นเวลา
ได้ชั่วโง่หนึ่งเต็มที่ ไม่มีการปรุงไปไหนเลย นั่นใจอย่างนั้น แล้ว
ถีนมิทธะก็ไม่มีมาครอบงำ จิตผ่องใสสว่างสะอาดหมดจด
แจ่มใสขึ้นเบาหมดอย่างนั้น นี่ สมภามิตติอย่างนั้นจึงเรียกว่าสมภา
สมควรแก่งานการที่เราจะต้องเข้าไปพิจารณาอย่างนั้น นี่ สมภา
ต้องเป็นอย่างนั้น พักตั้งสองชั่วโง่ก็ได้ เมื่อเรารู้พักการพักอย่าง
นั้นมันเข้าไปส่วยความสุข มันไม่ใช่ทำงาน เปรียบเหมือนอย่าง
คนที่จะทำนา เราไปจอบป่าที่จะทำนา จะต้องทำอย่างไร แนะ
มันก็ต้องขุดถางป่า เผาต้นไม้ให้หมด เมื่อหมดแล้วก็ต้องขุดตอ
ออกให้หมด ขุดตอเสร็จก็ต้องปั้นคันทนา นี่ เมื่อปั้นคันทนาเสร็จ
แล้วขังน้ำได้ น้ำลงมากก็ต้องไถหญ้า ไถดินนั้นให้มันพรวนขึ้น
มาแล้วต้องคราดเข้าไปอีกนั้นหลายประโยคแท้ๆ เหมือนกัน เรา
ยิ่งภาวนา ยิ่งละเอียดกว่านั้น นั่นสิ

แล้วนี่พอเข้าไปสงบหน้อยก็ไปอยู่อย่างนั้น แล้วจะได้เรื่อง
อะไร การเข้าไปสงบอย่างนั้นมันไม่ใช่ลักษณะทำงาน มันเป็น
ลักษณะที่เข้าไปชุกตัวเข้าไปนอนให้สบายเท่านั้น คือนิ่งๆก็
ผ่านไปอย่างนั้น แรมปีก็ผ่านไปอย่างนั้น มันก็ไม่เกิดประโยชน์
การค้นคว้าพิจารณาอย่างนั้นเพื่อประสงค์อันใด นี่ เมื่อสติ
เข้าไปจดจ้องกับปัญญาอย่างนั้นแล้ว มันจะเห็นสี เห็นขงที่ว่า
เป็นขงไม่เที่ยง เพราะอะไร เพราะใจที่ส่ายออกไปอย่างนั้น
กำหนดอย่างนั้น พิจารณาอย่างนั้น เข้าใจว่าสิ่งนี้ขาว สิ่งนี้แดง
สิ่งนี้ดำ สิ่งนี้เจ็บป่วย เจ็บที่ข้อเท้าข้อมือ ปวดหลัง ปวดเอวอย่าง
นั้น อย่างนี้ต่างๆนานาประการ แล้วใครเป็นคนไปว่ามันเจ็บ
แ่นะ ตัวนี้ที่ตัวเหตุสำคัญ ไ้เอาจ ขา ปวด ใครเป็นคนว่าปวด
ปวดมันเกิดที่ไหน นี่ เราต้องตามดูตัวนี้ ดูตัวนี้ อย่าไปดูที่ขา
ต้องดูผู้ที่ว่าปวด ปวดหลัง ปวดเอว ดูตรงนี้ ดูตรงนี้ให้ชัดๆ แล้ว
มันจะมีกิริยาที่แปลกขึ้น ดูให้มากๆ พิจารณาให้มากๆ ตรงนี้ ดู
ตรงนี้เอง เนี่ย พิจารณาอย่างนี้ คั่นอยู่อย่างนั้นไม่ต้องถอยมัน
เมื่อเวลามันดีแล้วอย่าไปถอย เอากันเร่งเต็มที่เลย จิตมันได้

กำลังแล้วต้องพิจารณาอย่างนอนใจอยู่ เนี่ยพิจารณาอย่างนั้น
คั่นลงไป ใครว่ามันเจ็บ ใจนี่ว่าเหวอ ใครว่าใจ ใจมันอยู่ที่ไหน
ใครว่าใจ จิต จิต ใครว่าจิต คั่นลงไปสิ พิจารณาลงไปไม่ต้อง
ถอย คั่นลงไปให้มากอย่าไปถอย มันเจ็บก็ยิ่งสู้กัน เรานั่งไม่ได้ให้
มันตายให้ขามันหลุดลองดู ลองดูอย่างนี้ มันไม่หลุด ใจมัน
ประเดี๋ยวมันก็ต้องชนะ เพราะใจอันนั้นเมื่อเวลามันเข้าพิจารณา
มากพอเข้าแล้ว มันลืมการเจ็บการปวดการเมื่อย นั่งสบายเลย
จิตเข้าไปสงบอีก นี่ เมื่อเข้าสงบก็ถอยกลับเข้ามาพิจารณาอีก
อย่างนั้น

เมื่อมันสมบูรณ์บริบูรณ์ของมันเต็มที่แล้ว ที่มันจะเห็นแจ่ม
แจ้งชัดจริงๆขึ้นในหัวใจของผู้ปฏิบัติ เรียกว่าปัญญาอันแท้จริง
อันนั้น ก็ต้องเห็นผู้ที่ไปว่าขาเจ็บ มือเจ็บ เอวเจ็บ ขาเจ็บ ผู้นี้เอง
ไม่ได้ไปเห็นที่ไหน เห็นผู้ที่ไปตำหนิว่าขาเจ็บมือเจ็บเอวเจ็บ แข็ง
ขาเจ็บตัวนี้เอง ไม่ได้เห็นที่ไหนเลย เห็นที่ตัวไปว่าตัวนี้ เมื่อเห็น
ตัวนี้แล้ว มันจะต้องมีอะไรหละ มันก็วางสิ เพราะมันประจักษ์
ความจริง เพราะตัวนี้เป็นตัวเจ้ามายาสาไถ ตัวเจ้าเล่ห์เจ้ากล

ตัวเจ้าหลอกหลวงเราต่างๆนานานานี้ หัวใจตัวนี้เอง เมื่อเรา
เห็นชัดอย่างนั้นแล้ว มันก็ต้องวางเองมันหละ เพราะมันชัดอย่าง
นั้นมันก็วาง

แต่ถ้าภาพของสังขารนี้เราบังคับไม่ได้ แต่มีได้บางครั้งบาง
คราวสมาธิดี เมื่อเราเข้าไปกำหนดพิจารณามากๆ เข้าแล้ว จน
เข้าสมาธิให้ละเอียดเข้าไปให้มากๆ อย่างนั้น แล้วก็ต้องผ่อนลม
เรื่อยลงไปตั้งแต่ท้องขึ้นมาจนกระทั่งถึงลมหายใจเป็นลำดับ
ขึ้นมาเรื่อยอย่างนั้น เวทนายังกล้า สู้กันอย่างนั้น ผ่อนเข้ามา
เรื่อยจนกระทั่งมาถึงนาสิกคือที่จมูก เมื่อมาถึงจมูกแล้วก็ต้อง
ค่อยๆ ผ่อนเรื่อยไป เรื่อยไปจนให้ลมมันหยุดได้ยิ่งดี ก็แล้วแต่ของ
ใครของมันอย่างนี้ ถ้าจนเข้าลมหยุดได้แล้ว เวทนาคือกายนั้นจะ
ไม่รู้สึกรู้หายอย่างนี้ นี่สมาธิละเอียดอย่างนี้ ละเอียดมาก นี่ลักษณะ
ระงับเวทนา ไม่ใช่ลักษณะของการค้นคว้าพิจารณา
สำหรับระงับเวทนาที่เจ็บปวดเวลาเป็นไข้เป็นอะไรต่างๆ นานา
อย่างนี้ นี่อีกชนิดหนึ่ง แต่ที่เข้าไปค้นคว้าอย่างนั้นมันเป็นเหตุ
สำหรับปัจจุบันที่เราพูดเราคุยเราออกมาอย่างนี้ เมื่อสติมันค้น

บริบูรณ์สมบูรณ์แล้ว จิตที่มันจะเขวไปที่ใด มันก็ต้องตามทันอยู่
ตลอดเวลาอย่างนั้น ก็เรียกว่าปัญญา ทำลายรากฐานตัวนี้แล้ว
มันก็แจ่มชัดขึ้นมา

เมื่อแจ่มชัดอย่างนั้นแล้วใครจะว่าอะไรก็ช่างมัน แต่ของเรา
มันดี แต่ก็ต้องดีให้ถูกหลัก ถ้าไม่ถูกหลักมันก็ใช้ไม่ได้
เพราะฉะนั้นการค้นคว้าพินิจพิจารณานี้เป็นสิ่งสำคัญ ถ้าเราไป
เฝ้าในสมาธิมันก็แค่สมาธิเท่านั้นเอง วันหนึ่งคืนหนึ่งก็ล่องไปๆ
อย่างนั้น แล้วก็ไม่ได้... ผลที่จะได้รับรู้สึกว่ามันน้อยไป เพราะฉะนั้น
การค้นคว้านี้เป็นหลักสำคัญที่สุดของนักปฏิบัติ ถ้าใครยังไม่เข้า
เขตในการค้นคว้าแล้ว สมาธิตัวนั้นยังพึ่งตัวเองไม่ได้ พึ่งตัวเอง
ไม่ได้ต้องอาศัยผู้อื่นอยู่ตลอดเวลา ถ้าได้ค้นคว้าพินิจพิจารณา
ให้มันเห็นชัด เห็นโทษตัวผู้คนนี่ตราบใดละก็ เอ้อ พึ่งตัวเองได้
แล้ว ผู้นั้น ชัดขึ้นอย่างนั้นแล้ว พึ่งตัวเองได้ สันติภูมิก็เห็นเอง
เห็นชัดเลย ใครจะว่าไงก็ชัด เพราะฉะนั้นเนี่ย การบำเพ็ญก็ต้อง
อาศัยอย่างนี้ ค้นคว้าอย่างนี้ พิจารณาอย่างนี้ให้มันแจ่มชัด

เพราะฉะนั้นการแสดงธรรม อตมวันนี้รู้สึกว่าจะเหนื่อยๆ ไม่ค่อยสบายนัก เจ็บแวมมาก เพราะฉะนั้นก็แสดงพอย่อๆ พอเป็นข้อคิดเอาไปพิจารณา เมื่อท่านทั้งหลายได้ใคร่ครวญพิจารณาแล้วน้อมไปประพฤติปฏิบัติ สิ่งอันใดที่เป็นประโยชน์ก็น้อมไปพิจารณา สิ่งอันใดที่ไม่เกิดประโยชน์ก็เอวาทิ้งไว้ ต่อนั้นไปท่านทั้งหลายก็จะได้พบประสบแต่ความสุขความเจริญงอกงามในศาสนธรรมคำสั่งสอนขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าดังได้แสดงมาก็สมควรด้วยกาลเวลา เอวัง ก็มีด้วยประการฉะนี้

ที่มา: <https://youtu.be/OQerQJeqvjE>